

“Toplumcu Gerçekçi Bir Şair” Ömer Faruk Toprak (Hayatı-Sanatı-Eserleri)

Dr. Fatih SAKALLI

Canan UĞURDAĞ *

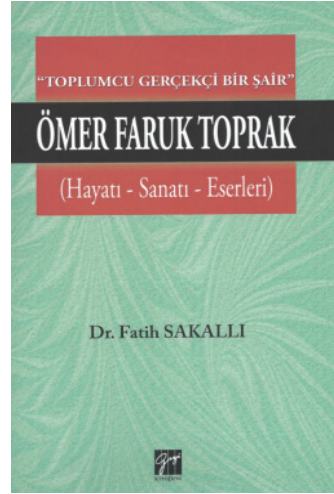
Sanatkârı toplumsal bir varlık olarak gören ve fikri alt yapısında Marksist ideolojiyi temel alan “Toplumcu Gerçekçilik” veya “Sosyalist Gerçekçilik” “20. yüzyılın başlarında toplumsal- siyasal hareketlerde ağırlığını duyuran sosyalist görüşün edebiyata yansımalarıyla ortaya çıkan, emekçi sınıfını konu alan veya emekçi sınıf için edebiyat yapmayı amaçlayan yazarların ürünlerinden oluşur” (Théma Larousse, 1993:90).

Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında ise 1930’lu yıllarda öykü ve romanda toplumcu yaklaşım hız kazanmıştır. Başlangıçta Sabahattin Ali ve Sadri Ertem’im yapıtlarında görülen Anadolu köy ve kasabalarının sorunlarını anlatan toplumcu gerçekçi roman ve öykünün alanı, bu yaklaşımı benimseyen diğer yazarlarla birlikte genişlemiştir. Özellikle 1950’li yıllardan sonra köy romanı ve toplumcu gerçekçilik, sosyalist düşüncenin etkisiyle fikri/ideolojik alt yapısının gereklerine uygun bir yön kazanarak gelişimini sürdürmüştü ve 1980’lere kadar edebiyatta kendisini güçlü bir şekilde hissettirmiştir.

Toplumcu gerçekçiliğin sanattaki yansıması olarak da değerlendirilebilecek olan ve bağlı oldukları toplumcu anlayışa uygun olarak eserlerini meydana getiren “Toplumcu 1940 Kuşağı” ise özellikle Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyat tarihinin toplumsal gerçekçi edebiyat kısmında ele alınması ve incelenmesi gereken önemli bir edebî nesildir, denilebilir. İşte bu bağlamda eserleri ve sanatı ile değerlendirilmesi gereken önemli isimlerden biri de Ömer Faruk Toprak’tır.

Dr. Fatih Sakallı , “Toplumcu Gerçekçi Bir Şair” Ömer Faruk Toprak (Hayatı-Sanatı- Eserleri) adlı kitabında -Toplumcu 1940 Kuşağı ana ekseninde- Ömer Faruk Toprak’ın hayatından başlayarak sanatçının eserleri ışığında sanatının ge-

* Öğr. Gör. Hitit Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

çirdiği süreci takip etmiş ve bu süreci ayrıntılarıyla değerlendirmiştir. Çalışma; giriş, sonuç ve kaynakça kısımları haricinde toplam sekiz bölümden oluşmaktadır.

Kitabın giriş kısmında yer alan “Edebiyat Tarihimizde Toplumcu 40 Kuşağı” başlığı altında, bu edebî kuşağın özellikleri; tarihsel boyutları, etkilenme alanları, ilerleme aşamaları hem o kuşağa mensup olanların kaleme aldıkları yazılar hem de diğer araştırmacıların ortaya koydukları fikirler kaynak gösterilerek oldukça geniş bir perspektiften değerlendirilmiştir. Giriş kısmının sonunda “Toplumcu 40 Kuşağı”nın özellikleri, 30 maddede toplanarak şematize edilmiş, bu kuşağın edebiyat tarihimizde belli bir dönemin aydınlatılması açısından da önemli bir yer arz ettiği vurgulanmıştır.

Çalışmanın birinci bölümü, “Ömer Faruk Toprak’ın Hayatı, Eserleri, Sanatı” başlığını taşımaktadır. Bu kısımda öncelikle Ömer Faruk Toprak’ın biyografisi verilmiştir. Biyografiyi takip eden başlıkta da sanatçının eserleri okuyucuya sunulmuştur. “Eserleri” kısmından sonra yer alan “Sanatı” başlığı altında ise sanatçının sanatına dâir ayrıntılar, onun kişisel ve edebî özellikleri ışığında verilmiş ve değerlendirilmiştir. Sanatçının sanat anlayışının, yaşamından ayrı düşünülmemesi gerektiği ve her ikisinin de birbirini tamamladığı vurgulanmıştır.

Kitabın ikinci bölüm başlığı ise “Ömer Faruk Toprak Şiirleri” dir. Burada ilk başlık, “İlk Şiirler” adını taşımaktadır. İlk Şiirler, Ömer Faruk Toprak’ın ilk şiir kitabı olan İnsanlar’dan önce farklı dergilerde yayımlanan şiirlerden oluşmaktadır. Dr. Fatih Sakallı, kitabının bu ikinci bölümünde, Ömer Faruk Toprak’ın İlk Şiirler’inden başlayarak sırasıyla “İnsanlar”, “Hürriyet”, “Dağda Ateş Yakanlar”, “Susan Anadolu”, “Ay Işığı”, “Ateşte Bir Karanfil” ve “Sonnetler” adlı şiir kitaplarındaki şiirleri çeşitli başlıklar altında incelemiştir. Sanatçının şiir kitaplarındaki şiirler; “Yayımlanması ve Yankıları” ve “İnceleme” olmak üzere iki bölümde değerlendirilmiştir. İnceleme kısmının alt başlıkları ise “Zihniyet”, “Yapı”, “Tema”, “Ahenk”, “Dil ve Anlatım” ve “Değerlendirme”dir. Bu bölümde özellikle dikkati çeken husus ise orijinal bir başlık olarak yer alan “Yayımlanması ve Yankıları” adlı kısımdır. Yazar, Ömer Faruk Toprak’ın şiirlerini incelerken “Tema” başlığı altında her kitabı kendi içindeki farklı temalara göre gruplandırmış ve bu temalar altında değerlendirmelerini yapmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümü ise “Ömer Faruk Toprak’ın Hikâyeleri” adını taşımaktadır. Bu kısımda Ömer Faruk Toprak’ın “Karşı Pencere” ve “Gönen Öyküleri” adındaki iki müstakil hikâye kitabının dışında, “Nerde Olursan Ol Yaşamayı Sev” ve “12 Mart Öyküleri” başlıkları altında yer alan öyküleri de incelenmiştir. Hikâye incelemeleri ise vaka ve tema olmak üzere iki kategoride değerlendirilmiştir. Öncelikle, her öykü tek tek vakalarıyla birlikte okuyucuya tanıtılmış, “Ömer Faruk Toprak’ın Hikâyelerinde Tema” kısmında ise, bu öykülerin temaları genel başlıklar altında toplanıp gruplandırılarak anlatılmıştır.

Dördüncü bölüm başlığı ise “Ömer Faruk Toprak’ın Romanı” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu bölümde, sanatçının “Tuz ve Ekmek” adlı romanının incelenmesi yapılmıştır. Bu inceleme de “Yayımlanması ve Yankıları”, “Zihniyet”, “Yapı”,

“Olay Örgüsü”, “Şahıs Kadrosu”, “Mekân”, “Zaman”, “Tema”, “Bakış Açısı ve Anlatıcı” başlıkları altında yapılmıştır.

Ömer Faruk Toprak, hatıralarını 1968 yılında “Duman ve Alev” adlı eserinde okuyuculara sunmuştur. Çalışmanın beşinci bölümü ise bu kitap dolayısıyla “Ömer Faruk Toprak’ın Hatıraları” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde “Duman ve Alev” kitabındaki her hatıra, kendi başlığı altında tanıtılmıştır. Altıncı bölüm ise “Ömer Faruk Toprak’ın Gezi Yazıları”na ayrılmıştır. Sanatçının “Bir Geziden Kalanlar (Sosyalist Ülkelere Yolculuk)” adı altındaki gezi notları, notlarda bahsi geçen ülkelerin başlıkları altında gruplandırılarak tanıtılmıştır.

Çalışmanın yedinci bölümünün başlığı “Ömer Faruk Toprak’ın Çıkardığı Dergi”dir. Bu bölümde de sanatçının Yürüyüş dergisi etrafındaki çalışmaları, “Derginin Yayın Macerası”, “Çıkış Amacı”, “Derginin Yazar Kadrosu”, “Sayılarına Göre Derginin İçeriği” ve bunun gibi başlıklarla detaylandırılarak tanıtılmıştır.

Çalışmanın sekizinci bölümünde, Ömer Faruk Toprak’ın eşi Füzüzan Toprak’ın hazırladığı “Mektuplar” adlı kitapta Attila İlhan’ın Ömer Faruk Toprak’a yazdığı 21 mektuptan söz edilmiştir. Bunun dışında Ömer Faruk Toprak da Attila İlhan’a mektuplar yazmıştır. Dolayısıyla bu bölümün başlığını “Mektuplar” ismi oluşturmuştur. Bu kısımda da bu mektuplar hakkında okuyucuya bilgi verilmiştir.

Çalışmanın “Sonuç” kısmında ise “Ömer Faruk Toprak’ın Eserlerine Genel Bir Bakış” başlığı altında, sanatçının yaşamıyla bir bütün oluşturan sanatı ve eserleri hakkında genel bir değerlendirmede bulunulmuştur.

Ömer Faruk Toprak; 59 yıllık yaşamı boyunca edebiyatla hep iç içe olması, edebiyatın hemen her türünde eserler vermesi, “Toplumcu 40 Kuşağı” içinde önemli bir yer arz etmesi, toplumcu gerçekçi bir şair/yazar olmasının dışında özellikle şiirleriyle edebiyata katkıda bulunmuş bir sanatkar olması gibi özelliklerinden dolayı edebiyat tarihimizde yer verilmesi ve değerlendirilmesi gereken sanatkarlardan biridir. Dr. Fatih Sakallı ise titiz bir şekilde hazırladığı bu çalışması ile hem bu değerlendirmeyi yaparak edebiyat tarihine katkıda bulunmuş hem de çalışmasında izlediği detaylı çalışma yöntemi ile bilimsel noktada da oldukça faydalanılacak bir eser ortaya koymuştur.

Kaynakça

-Théma Larousse, Tematik Ansiklopedi, Milliyet Yayınları, Cilt 6, İstanbul, 1993-1994.

